

անիմանալիորեն տեսնելու գոյատևման իր հակասութիւնը եւ ի վերջոյ նաեւ հաշտուելու ինքզինքին հետ: Հակասութիւններով լեցուն բայց նաեւ տոկուն՝ Սփիւռքը որուն պէտք չէ դպչիլ մանաւանդ հայրենասիրութիւն սորվեցնելու համար:

Քանի մը օր ետք՝ կիրակի մը, Տաճար մտնելէ առաջ, Անդրանիկին երեխայ ընկերն էր խօսողը.

- Այսօր Անդրանիկ ամմօյին հետ պիտի երթանք:
- Այսօր Անդրանիկ ամմօն պիտի չգայ:
- Ինչո՞ւ Անդրանիկ ամմօն այսօր պիտի չպիտի գայ:
- Որովհետեւ Անդրանիկ ամմօն Աստուած Պապային քով գնաց:
- Ձէ: Անդրանիկ ամմօն մեռաւ:

Ուրկէ՞ էր իմացած: Կը հասկնա՞ր իմաստը: Թերեւս այդքան պարզ է՝ մահը՝ մանուկէ մը նոյնիսկ հասկնալի: Սփիւռքն էր՝ այնքա՞ն սրտատրոփ ապաստած անկախ Հայրենիքին, զայն ապրելով ամէն օր ու անբաժանելիորէն Հայրենիքին յենած միշտ դաւանելով

- «Կնիքս - Հայրենիքն - եղիցի վահան ամրութեան, որով - Սփիւռքն
- կարացէ զամենայն նետս մուխս չարին շիջուցանել»:

Սփիւռքը եւս՝ մանուկի մը նման անօգ ու թխրուն, մանուկի մը նման ապագայ խիզախումներու, խոյանքներու ու ժականութեամբ, խոստումներով ամրապնդուած ու հաստատաքալ ընթացող

- «Կնիքս ...ուղղեցէ զգնացս - Սփիւռքի - ի կեանսն յաւիտենից, զի մի սասանեցէ»

որ անհրաժեշտ է հասկնալի ըլլալ յստակ ու պարզ կերպով բոլոր անոնց համար որոնք կը կարծեն Հայրենիք սիրել ու մանաւանդ հայրենաբնակ պետական մարդոց որոնք այնքա՞ն մօտէն ձանշնալ կը կարծեն զայն:

ՄԱՐՁԱՅՏ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ՎԵՐՅՈՒՇ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԷՆ

Սփիւտահայ շարաքաթերթ մը, մեզի կը յիշեցնէ թէ 1997ը ծննդեան վաթսումեակն է Նոյիշէ Զարեմցի:

Մեծ քանաստեղծին մէկ քերթուածին հետ կապուած հաւաքական ապրումի մը վերյուշը՝ զիս ետ կը տանի Նրուսաղէմի պարման օրերուս:

Ապրիլեան Նոյեմբին յաջորդող սերունդին մանկութիւն չտեսած տղաք էինք մենք եւ մեր արիւնին մէջ կը կրէինք ծաւիլը եւ մեր ննարդներուն ցանցին վրայ՝ ցաւը մեծ ոգիւն: Ցերեկին, մեր սիրտը կ'արիւնէր ու մեր միտքը կը տանջուէր մեր մեծերուն պատմած ջարդին նկարագրութիւններով եւ գիշերն ալ մեր ախտավարակ երեւակայութեան թելադրած մղձաւանջներուն յաճախմբով: Անհանգիստ, ըմբոստ հոգիներ էինք եւ մեր թշնամիին հանդէպ զգացած անգոր կատաղութիւնը՝ գրգռուելով Անդրանիկի, Աղբիւր Սերոբի եւ հայ ֆէտայիներու՝ թիւրքերու եւ փրտերու ընդհարումներու պատմութիւններէն՝ վրիժառութեան քարկ զգացումներ կը հրահրէր մեր մէջ:

կարդաց, բացատրեց իմաստը ու նոր բաներուն նշանակութիւնը:

Այս պահուն, փոխադրուած եմ Սրբոց Թարգմանչաց Վարժարանի դասարանս եւ կը վերապրիմ յուզումը որ համակեց մեզ: Այսօրուան պէս կը յիշեմ որ, այդ օր, բացառաբար երկու պատահարներ տեղի չունեցան: Դասարանին անառակները, կէսօրէ ետք, պարիսպին Դաւիթ մարգարէի դուռէն արաքական թաղի պողատու ծառերուն վրայ չյարձակեցան, եւ մեր ուսուցիչը, որ ամէն դասի անպայման բարոյախօսութիւն կ'ընէր իր սեղանին վրայ շաշոյ գծաճաշին ընկերակցութեամբ, այդ օր բառ չգտաւ ըսելիք. յուզումը կղպեր էր իր քերանը:

Եւ սակայն մեր հոգիները խոշոր փոփոխութիւն մը կրեցին: Զգացիմք հալիլը՝ զրկուած, դժբախտ տղու մեր դառնութեան ու անյուսութեան: Մեր դպրոցի սրահին նակտի պատէն կախուած էր Մայր Հայաստանի նկարը: Ո՞վ նկարած էր զայն, ո՞վ դրած էր հոն եւ ինչո՞ւ համար, չեմ գիտեր: Ամէն առտու, այդ նկարին առջեւ

Անուրախ, տափակ երկուշաբթի օր մը, արտասանութեան պահին, մեր հայերէնի ուսուցիչը ներս մտաւ աղմկոտ դասարանէն: Մեղմօրէն շառագունած դէմքին վրայ ժպիտ մը կ'ուրուագծուէր եւ աչքերուն մէջէն ուրախութիւն կը ճառագայթէր:

«Ձեզի աղուոր նուէր մը բերած եմ, շատ գեղեցիկ ֆերթուած մը» ըսաւ ան, շեշտով մը, որ տաճուց, փաղցրացուց իր սովորաբար չոր եւ կարծր ձայնը: Հանդիսաւոր լրջութեամբ, սեւ գրատախտակին վրայ, հատիկ հատիկ մարգարիտներու նման շարեց մարգարիտէ աւելի թանկագին քառերը, Նիլշէ Զարեանցի՝ Գովֆ Հայաստանի ֆերթուածին, գորգագոմով

կը հաւաքուէինք եւ «Հայր Մեր»ը կ'երգէինք: Աղօթքի պահուն սրտի նմանով կը դիտէի աւերակներուն մէջ նստած «Մայր Հայաստան»ը եւ լուռ կը կրկնէի անոր ձօնուած ֆերթուածին առաջին տունը գորգոց սորված էինք:

«Դուն նստեմ ես ճամբաներուն անկիւնը, Մագերդ ի վար իջեր կախուեր է ձիւնը, Մարմնիդ վրայ կը փոսանան մութիոցներ, եւ աչուըներդ արիւնի լի են դարձեր»:

Մայր Հայաստանն ալ նկարին մէջէն տրտում տխուր, քարի, գթոտ աչքերով մեզի կը նայէր: Ի տես այդ նկարին, կը կարծէի, որ մեզի համար ամէն ինչ կորսուած էր եւ մեր հայրենիքը թշուառ անտէր, մեր թշնամեաց ոտնակոխ՝

կործանած աւերակոյտն էր:

Հոգիս լեցուեցաւ անպարոյր ուրախութեամբ մը, որովհետեւ քանաստեղծը կարօտով եւ սիրով լեցուն քառերով կը խօսէր՝ հէփիսթանման անոյշ Հայաստանի մը մասին, անոր արնաման ծաղիկներին եւ վարդերուն, մուգ երկինքին, լուսէ լինին, հնամեայ փաղափներուն, ներմակ գագաթ Արարատին եւ մեր հայրենիքի այն հողաշերտին մասին ուր ամէն առտու արեւը կը ցաթէր ու ինծի արիւնակից հայեր կ'ապրէին, կը ստեղծէին, կ'երգէին, կը նուագէին եւ կը պարէին: Ի՛նչ անկրելի ցաւ էր գիտնալ, որ մեր Սրբազան Լեռը, մեր չար քախտէն՝ դուրս մնացած էր մեր հայրենիքին սահմաններէն: Ան ալ մեզի պէս վտարանդի էր դարձեր:

Այդ օրէն սկսեալ իմ հոգիին մէջ անխախտ մնացած է սէրը հանդէպ հայրենիքիս. ինծի համար իմ նայիրեան երկիրը հրաշագեղ է, անոր վերածնունդը՝ հրաշք, ժողովուրդը՝ հրաշագործ, եւ սիրանքը՝ հրաշալի:

«Ես իմ անոյշով «ոչ միայն կը գտնէի Հայաստան «Մայր»ս (ըսի որ ուսուցիչս քարոյախօս էր եւ ֆերթուածին երրորդ տունին չորրորդ տողին «եար»ը փոխանակած էր մեր տարիքին աւելի պատշաճ «Մայր» քառով) այլեւ առաջին անգամ ըլլալով կ'ազդուէի, կը հմայուէի բիւրն քանաստեղծութեան գեղեցկութեանը»:

Զարեանցի «Գովֆ Հայաստանին» եւ Սիամանթոյի «Ափ մը Մոխիր Հայրենի Տունը», մեր ամենէն շատ սիրած եւ արտասանած ֆերթուածները եղան: Սէրս հայրենիքիս եւ սէրս գեղեցիկ ֆերթութեան, կը պարտիմ Զարեանցին: Ան, հայ ստեղծագործ ոյժին ակունքէն եւ դարերու խորքէն եկած հանճարին ճանաչն էր որ իր ցոլերով քախտորոշ շրջանի մը մէջ՝ լուսաւորեց մեր գրականութեան ուղին եւ վաղաժամօրէն շիջեցաւ:

Արդեօք Հայաստան եւ սփիւռք պիտի ընդառաջե՞ն հայ շարքաթերթին կոչին եւ համագգային տարողութեամբ, միասնաբար եւ արժանավայել շուքով պիտի նշե՞ն Նայիրեան հրաշունչ պօետին ծննդեան հարիւրամեակը:

ԿԱՐՊԻՍ ԵՍԱՅԵԱՆ

Լոնտոն 27.1.97